

Labradorinnoutaja Chili on liikenne-onnettomuudessa vammautuneen Topi Sinivuoren henkilökohtainen avustajakoira. ”Enää en pysty edes kuvittelemaan eläväni ilman koira.”

Erottamattomat

Topi Sinivuoren ja labradorinnoutaja Chilin välillä vallitsee täydellinen luottamus.

Musta koira työntää kuononsa marketin sukukoriin. Piiskahäntä huiskee, kun se nostaa päänsä ylös: hampaiden välissä roikkuu valkoinen sukkapari.

Sähköpyörätuolissa istuvan **Topi Sinivuoren** ääni on hiljainen, miltei kuiskaus marketin kylmäkoneiden hurinassa.

”Chili antaa.”

Koira hyppää kahdelle tassulle Sinivuorta vasten ja pudottaa valkoiset sukat hänen polviensa päälle. Nyrkkeihin kipristyneet sormet kiertävät sukkia: numero on väärä, sukat ovat liian pienet.

Nyökkäys sukkakorin suuntaan.

”Chili laittaa.”

Koira ottaa sukat hampaisiinsa ja palauttaa ne koriin.

”Chili ota.”

Koira hakee toiset, siniset sukat ja tuo ne isännälleen. Nyt koko on oikea: 41–45. Pyörätuolin käsinojaan kiinnitetystä kuspista putoaa koirankarkki kiiltävälle lattialle.

Kynnet rapsahtelevat ja kieli lipaisee. Karkki katoaa lattialta ja koira istahtaa pyörätuolin viereen.

”Koulutus on vielä kesken. Vielä se oppii tuomaan kerralla oikean numeron sukat”, Topi hymähtää.

Pyörätuoli sihahtaa hyllyjen välissä ja kääntyy kassaa kohti. Koira tepastelee vierellä ja tuijottaa isäntäänsä silmiin.

Tie on kapea ja sen kupeessa on lato. Näkyvyys on huono. Mopo kaartaa ladon kulmalta eteenpäin ja vastaan tulee auto.

Törmäys.

Puolitoista kuukautta myöhemmin Sinivuori havahtuu sairaalasta. Hän on jo aikaisemmin ollut tajuissaan, mutta ymmärtää vasta nyt, missä on.

Törmäyksestä hän ei muista mitään.

17-vuotiaalta nuorukaiselta on vioittunut selkäranka. Liikuntakyky on mennyt, käsien toiminta on rajallista ja lisäksi häneltä on diagnosoitu lievä aivovamma. Sinivuori viettää vielä 10 kuukautta sairaalassa ja kuntoutuskeskuksissa ennen kuin pääsee kotiinsa Tervakoskelle.

Eläminen on yksitoikkoista ja hankalaa. Entinen mopopoika jää rullatuoliin neljän seinän sisälle.

”Ulkoileminen oli sitä, että istui portailla iPod korvilla ja tuijotti pihaa”, Topi muistelee nyt, neljä vuotta myöhemmin kotikeittiönsä pöydän ääressä.

Kädet ovat sylissä. Kahvi sujahtaa pillin läpi suuhun.

Koira urahtelee uussaan pöydän alla.

”Käpylän kuntoutuskeskuksessa vihjattiin mahdollisuudesta saada avusta- ▶

”Se on aivan uskomatonta, miten paljon sisältöä avustajakoira on elämäni tuonut.”

jakoira. Olin kiinnostunut asiasta, mutta vähän pessimistinen. Voisiko koirasta olla niin paljon apua kuin luvattiin?”

Topi ei ole varma myöskään itsestään. Koiran omistaminen vaatii vastuuta. Hän pohtii ja puntaroi, onko hänestä siihen – ja päättää yrittää.

Keväällä 2009 Sinivuorelle esitellään labradorinnoutaja Chili. Nyt mies ja koira ovat eläneet yhdessä reilun vuoden.

”Koirasta on enemmän apua kuin luvattiin.”

Chili on jalostettu ja koulutettu liikunta- ja toimintarajoitteisen avustajakoiraksi Axxel Brusabyn luonnonvara-alan oppilaitoksen koirakoulussa Kemiössä. Chilin emä on ollut avustajakoira ja samasta pentueesta syntyneet viisi muuta labradorinnoutajaa toimivat myös avustajina.

Vanha ovi vaatii narun kahvaansa, että Chili saa vedettyä sen auki.

Koiran koulutus aloitetaan heti pennusta ja se kestää kaksi vuotta.

Koira koulutetaan ihmistä varten, mutta myös ihmistä on koulutettava koiraa varten.

”Koira osaa jo vuoden ikäisenä perustoiminnot, mutta se ei malta vielä keskittyä tehtäväänsä”, kertoo avustajakoirien kouluttaja **Reetta Mikkonen**.

Kun koira ja sen tuleva omistaja kohtaavat, tilanne on jännittynyt. Luottamus täytyy ansaita puolin ja toisin. Koska yhteistä kieltä ei ole, on koiran ja ihmisen opittava tuntemaan toisensa niin perin pohjin, että kieltä ei tarvita.

Sinivuoren ja Chilin tulikoe käytiin kahden viikon luovutusleirillä Lahdessa. Mies ja koira viettivät yhdessä 24 tuntia vuorokaudessa. Lahdessa Sinivuori vei Chilin ensimmäistä kertaa lenkille.

”Se oli tiukka paikka. Uskaltaako

koiran pitää irrallaan? Jos se vaikka karkaa”, Topi muistelee.

Chili ei karannut, vaan tepsutteli kuuliaisesti pyörätuolin vierellä vieraan kaupungin kaduilla.

Luottamus koiran ja ihmisen välillä alkoi syntyä.

”Chili on herkkä ja älykäs koira. Se omaksuu asioita nopeasti. Juuri herkkyytensä vuoksi se katsottiin Sinivuorelle sopivaksi avustajaksi”, Mikkonen kertoo.

Chili on myös kiltti. Se on avustaja, mutta ei suojelija. Ne kaksi taitoa eivät sovi samaan luonteeseen.

Kun Chili löytää metsiköstä räkätirastaan poikasen, niin se tuo suusaan sen nähtäväksi, mutta ei ota linnunpoikasta hengiltä, vaan päästää sen vapaaksi. Purenta on varovainen.

”Kun Chili riisui ensimmäisen keran sukkia jalasta, hirvitti vähän, että vetääkö se jalan irti”, Topi naureskelee.

Chili löytää
marketin
sukkakorista
Topille sopivat
sukat.

Hyvin
opetettu
avustajakoira
kuittaa
ostokset
pankki-
kortilla.

Jalkoihin ei ole tullut naarmua-
kaan, mutta sukat venyvät ja niihin
tulee reikiä.

Sukkia on ostettava usein lisää.

Chili hyppää käskystä kahdelle ja-
lalle Tervakosken K-kaupan kas-
san liukuhihnaa vasten ja pudot-
taa sukat suustaan. Koira hipsii takai-
sin isäntänsä luokse ja saa suuhunsa
mustaan koteloon pakatun pankki-
kortin.

Taas koira ponnistaa kassalle. **Kai-
sa Kinnunen** vetää kortin lukijasta ja
ujuttaa sen koteloonsa. Chili palaut-
taa kortin Sinivuorelle. Karkit rapi-
sevat lattialle. Koira on taas tehnyt
työnsä hyvin.

Sinivuoren henkilökohtainen avus-
taja pakkaa sukat pyörätuolin selkä-
mykseltä roikkuvaan reppuun ja ottaa
Topilta allekirjoituksen kuittiin.

”Chili on hyvä avustajakoira, mutta
sekään ei pysty koskaan korvaamaan

ihmistä”, koirankouluttaja Mikkonen
tähdentää.

Chili auttaa Topia pukeutumisessa
ja riisuutumisesissa. Se osaa sytyt-
tää ja sammuttaa valot, avata ja sul-
kea ovet ja laatikot, noutaa tavaroita,
laittaa niitä paikoilleen ja nostaa niit-
tä maasta. Jos liikennevaloissa täytyy
paina nappia, niin Chililtä luonnistu
sekin.

Koira oppii koko ajan lisää taitoja.
Kaupassakäyntikin sujuu kerta kerral-
ta paremmin.

”Ensimmäisellä kauppareissulla
olin niin paniikissa, että suunnitel-
tujen ruokaostosten sijasta vein ko-
tiin juuriharjan. Ilman Chiliä en yksin
kaupassa pärjäisi. Koira osaa jo PIN-
koodistakin kaksi ensimmäistä nume-
roa ulkoa”, Topi vitsailee.

Pyörätuoli liikuu kaupan pihalta
kadunlaitaan ja pysähtyy. Koira
pysähtyy pyörätuolin viereen ja

istahtaa. Liikkuessa se ei tarvitse ko-
mentoja.

Koira on hallittavissa pelkällä kat-
seella.

”Yksi kriteeri avustajakoiran luo-
vuttamiselle on se, että tuleva haltija
pystyy huolehtimaan koirasta”, Mik-
konen toteaa.

Huolehtimiseen kuuluu myös se, et-
tä koira saa riittävästi liikuntaa. Kaup-
pareissujen lisäksi Sinivuori lenkkei-
lyttää Chiliä noin parisen tuntia päi-
vässä. Koiran vaatima säännöllinen
ulkoilu on tehnyt hyvää myös isän-
nälle.

”Ennen onnettomuutta keuhkojeni
tilavuus oli noin seitsemän litraa. On-
nettomuuden jälkeen se oli alle litran,
mutta on nyt noussut yli kahteen lit-
raan”, Topi kertoo.

Jos hänellä ei olisi koira, niin hän
tuskin liikkuisi kylällä yhtä utterasti.
Ulkoilu jäisi vähiin ja puhuminenkin
olisi niukkaa. Koiralle täytyy puhua
ja äänessä oleminen vahvistaa sekin
keuhkoja.

Avustajakoira on tukena ja turvana
liikenteessä. Chili on uskollinen kave-
ri, mutta koirana se ei pysty korvaa-
maan siinäkään suhteessa ihmistä.

Mutta apua siitä on.

Chilin kanssa Topi pääsee kodistaan
ulos ihmisten ilmoille.

”Koiran mukanaan tuoma elämän-
muutos on ollut valtava. Enää en pys-
ty edes kuvittelemaan eläväni ilman
koira.”

”Chililläkin on huonoja päiviä, mutta ei koskaan niin huonoja, että se jättäisi minut pulaan.”

Uudenkarhean rivitaloasunnon oven edessä on jo pyörätuoli-luiska. Oven takaa kuuluu koiran haukuntaa. Chili pysähtyy nurmikolle, mutta vain jatkaakseen isäntänsä perässä luiskaa ylös.

Oven avaa Topin sisko **Nelli Sinivuori**. Pieni mopsi pyörii hänen jaloissaan. Koira on tyytyväinen, kun koirakaveri tulee kylään.

Kaksiosta ovat huonekalut vähissä. Tavaroita, kirjoja ja astioita on pakattu laatikoihin, joita on nosteltu seinustoille.

Sisko on muuttamassa pois rivitalosta ja veli on muuttamassa hänen tilalleen.

Topi myöntää, että lapsuudenkondista omaan asuntoon muuttaminen hieman jännittää häntä. Henkilökohmainen avustaja on töissä vain tietyn tuntimäärän päivässä. Loppuaika on pärjättävä omillaan.

”Muutto ei olisi tullut mieleenkään, jos en olisi saanut avustajakoira.”

Chili on nyt kolmen vuoden ikäinen. Sinivuori tietää, että joskus ero koirasta on edessä, mutta nyt on vielä liian varhaista ajatella sitä.

Yhteistä elämää on paljon edessä.

Chili telmii aikansa mopsin kanssa lattialla. Kauppareissu on kuitenkin käynyt koiran voimille. Ensin se istahtaa isäntänsä viereen ja rojahtaa sitten makuulle.

Topi katsoo lepäävää labradorinoutajaa.

”Muistan hyvin, kun näin Chilin ensimmäisen kerran. Se juoksi suoraan ovelta luokse ja hyppäsi syliin.” ■

Topin ja Chilin yhteinen taival jatkuu syksyn myötä omaan kotiin.

Avustettavasta kouluttajaksi

AXXEL BRUSABYN koirankouluttaja **Reetta Mikkosella** on itselläänkin avustajakoira, labradorinoutaja Andy. Kymmenen vuotta pyörätuolilla liikkunut Mikkonen sai ensin koirasta avustajan ja sitten avustajakoirista ammatin.

”Suomessa avustajakoiria on koulutettu vuodesta 1994 lähtien. Koulutuksen rahoittajina toimivat Raha-automaattiyhdistys, säätötoimikunta, yritykset ja yksityiset lahjoittajat.

Koirat omistaa invalidiliitto. Chili on yksityisen säätötoimikunnan kummikoira ja **Topi Sinivuori** on koiran haltija”, Mikkonen kertoo.

Uusia avustajakoirien hakijoita ilmoittautuu noin 30 vuosittain. Läheskään kaikille ei koiraa pystytä toimittamaan.

Tänä vuonna valmistuu kuusi avustajakoira, joista kahden koulutuksen rahoittaa RAY ja neljä on koulutettu lahjoitusvaroin.

Sosiaali- ja terveysministeriössä kaavailaan, että avustajakoirien rahoitus saataisiin tasavertaiseksi näkövammaisten opaskoerien kanssa, jolloin rahoitus koirien kouluttamiseen saataisiin sairaanhoitopiireiltä ja vakuutusyhtiöiltä.

Lisätietoja: www.avustajakoira.fi

Avustajakoirien kouluttaja Reetta Mikkonen on itse elänyt avustajakoiran kanssa kahdeksan vuoden ajan.

